

## Hasse Gilles nyckelharpsbygge

Hasse Gille var inte bara en gudabenådad folk- och jazzmusiker, han var en också en suverän nyckelharpsbyggare. Frågar man mig så placerar jag honom i topp jämte Eric Sahlström.

Under Nyckelharpstämmans första dag i Österbybruk 15:e juni i år hölls ett mycket välbesökt seminarium där Hasse Gilles liv och verksamhet belystes. Seminariet var anordnat av Sture och Esbjörn Hogmark med Leif Alpsjö som inbjuden medverkande. Undertecknad stod för en presentation av Hasses nyckelharpsbyggande och jag ska här kort sammanfatta hans betydelse på detta område. På vidstående bilder kan man se bl.a. ett antal instrument som Hasse tillverkat under årens lopp.



Sture Hogmark föreläser om Hasse Gille

Ingen kunde såsom Hasse både utveckla sitt byggande så att det passade för dagens spelmän och samtidigt hålla en tydlig linje tillbaka till de gamla 1700-talsharporna. Hasse sa till mig en gång: *”ju mer jag håller på och bygger desto mer respekt och vördnad får jag för vad äldre nyckelharpsbyggare åstadkommit.”* Att så verkligen var fallet kunde den initierade tydligt konstatera genom att studera hur Hasses olika harpmodeller förändrats under tiden mellan 1972 till 2012. Exempel på Hasses byggen från olika tider fanns att beskåda på den lilla utställningen vid seminariet på Nyckelharpstämman.



Olika harpor som Hasse byggt genom åren

Grunden till Hasses enastående harpbyggen var förutom att han kunde spela väldigt bra att han var en osedvanligt skickligt träslöjdaren med en särpräglad formkänsla. Känns bra att veta att vi haft samma slöjdare i folkskolan Hasse och jag, nämligen min far som ofta berättade för mig och min bror att Hasse varit en mycket läraaktig elev

Den här artikeln handlar mycket om två nyckelharpor som får sägas tillhöra det kulturarv som Hasse lämnar efter sig. En 3-radig kromatisk nyckelharpa modell Eric Sahlström tillverkad 1988 och en kontrabasharpa efter en liten nyckelharpa från Velända Upplands Bro daterad ca 1750 och som finns på Musik- & Teatermuseet i Stockholm. Kontrabasharpan gjorde Hasse 1994 och spelade på den i flera år.

Jag besökte en gång Hasse som just fått hem en mycket gammal och fin harpa för översyn, en kontrabasharpa tillverkad av Mårten Blanck 1783. *"Jag vill köpa den här harpan men jag får inte för Lena om jag inte först säljer den jag själv spelar på"*. Instrumentet han sålde var kontrabasharpan gjord 1994 som bilden visar och köparen var jag. Mårten Black-harpan spelas och ägs idag av Johan Hedin.

På den 3-radiga harpan syns anknytningen till äldre tiders nyckelharpor tydligt bl.a. på skruvplattans utformning och ornamentik. Den smäckra förstärkningsplattan är hämtad från silverbasharpor tillverkade in på 1900-talet. Eric Sahlström hade samma placering av mekanik och träskruvar men med en betydligt mer solid förstärkningsplatta. Vidare kan man se att ett antal skurna ränder återfinns både hos kontrabasharpan och den 3-radiga. För att inte nämna de vackra, i laxsspår infästa strängsadlarna där strängarna, såsom var brukligt på de gamla instrumenten, lagts i små borrarade hål.

Liksom Eric Sahlström gjorde Hasse sargerna till sina instrument, vare sig det gällde 3-radiga harpor efter Eric Sahlströms modell eller kontra- och silverbasharpor, i formpressad faner i 3 st lager. Den Idén hämtade Hasse direkt från Eric Sahlström. Hasse förfinade metoden genom att dela upp sargen i 3 delar. En för respektive över- och underbygel och en för c-bågen. Den intresserade rekommenderas ett besök i den lilla "Historiska nyckelharpsverkstaden" som ligger vid Eric Sahlström Institutet. Där finns originalpressmallarna både efter Hasse och Eric.

Det här var några för stunden skrivna rader om Hasses nyckelharpstillverkning. Egentligen är detta ett ämne som lätt skulle kunna fylla en hel bok och jag ska gärna komma in med fler artiklar på samma tema i senare nummer av tidningen. Sammanfattningsvis kan jag bara konstatera att Hasses harpor är lätta, vackra, funktionella och välljudande.

Esbjörn Hogmark



Nyckelharpa från Velända Upplandsbro (1750-tal)



Hasse med sin älskade Gustava (1783)

